

การศึกษาอัตราอุบัติการณ์ของการติดเชื้อ HIV ในประชากรกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ อุบลราชธานี นครสวรรค์ และนครศรีธรรมราช

ศิวพร ขุมทอง* ธนรักษ์ ผลิพัฒน์*

สุรสิงห์ วิสสุตรตัน** ชัยพร พรหมสิงห์*** วิภา เทียมชัย****

* สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค ** สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

*** สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี **** สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค

บทนำ

โรคเอดส์เป็นโรคที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนักในประเทศไทย ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ จากรายงานผู้ป่วยเอดส์ที่เสียชีวิต ร้อยละ 90 อยู่ในกลุ่มอายุ 20 – 44 ปี ซึ่งเป็นวัยแรงงานที่สำคัญ ทำให้ประเทศไทยสูญเสียกำลังคนก่อนวัยอันควร ขาดการพัฒนาความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวสูญเสียผู้นำ เด็กแม่จะไม่ติดเชื้อก็สูญเสียโอกาสการเรียนรู้ การละเลยดูแลแก่ผู้ป่วยตาย ทำให้พัฒนาการทางสังคมถดถอยไป

การป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคเอดส์ให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องทราบข้อมูลทางด้านระบาดวิทยาต่าง ๆ ของการติดเชื้อเอดส์ การดำเนินการที่มีอยู่แล้วในประเทศไทย คือ การเฝ้าระวังในด้านความชุกของการติดเชื้อ HIV และการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ในประชากรกลุ่มต่าง ๆ แต่ข้อมูลที่สำคัญ คือ อุบัติการณ์ของการติดเชื้อ HIV ในประชากรกลุ่มต่าง ๆ นั้น มีการศึกษาในประชากรไทยค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจาก การศึกษาอุบัติการณ์ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาแบบติดตามไปข้างหน้า (Cohort study) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ย่างยากซับซ้อน อาศัยเวลา และทรัพยากรเป็นอย่างมาก

ข้อมูลการศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) เกี่ยวกับปัญหาเอดส์ และปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาเอดส์ เป็นข้อมูลที่มีอยู่อย่างจำกัดในประเทศไทย ทั้งที่การศึกษาในลักษณะนี้ เป็นการศึกษาที่สามารถให้องค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับอุบัติการณ์การติดเชื้อ HIV และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ในเชิงสาเหตุ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนามาตรการในการป้องกันและควบคุมปัญหาเอดส์

ความรู้เกี่ยวกับอุบัติการณ์การติดเชื้อ HIV เป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่ง สำหรับประเทศไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ได้ผ่านพ้นช่วงของการระบาดสูงสุดไปแล้ว ซึ่งในสถานการณ์เช่นนี้ ข้อมูลความชุกของการติดเชื้อ HIV เป็นข้อมูลที่ค่อนข้างจะมีปัญหาในการนำมาใช้ เพื่อบอกสถานการณ์ในการแพร่ระบาดของ การติดเชื้อ HIV ดังนั้น การได้ข้อมูลอุบัติการณ์โดยตรงจึงเป็นประโยชน์ในการประเมินสถานการณ์ปัญหาเอดส์ การเก็บข้อมูลระยะยาวยังอาจช่วยให้สามารถบอกถึงการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในระหว่างเวลาที่ทำการศึกษาได้อีกด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลอุบัติการณ์ยังช่วยในการประเมินความเป็นไปได้ และการวางแผนในการทดลองวัคซีนเอดส์ ในระยะที่ 3 ในประเทศไทย ซึ่งการวิจัย พัฒนา และทดลองวัคซีนเอดส์ ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญมาก กิจกรรมหนึ่งในการพัฒนาสังคม และยกระดับคุณภาพชีวิต

สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช และสำนักกระบวนวิชา จึงได้ร่วมกันทำโครงการ “การศึกษาอัตราอุบัติการณ์ของการติดเชื้อ HIV ในประชากรกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ อุบลราชธานี นครสวรรค์ และนครศรีธรรมราช” ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัตถุประสงค์ของการติดเชื้อ HIV วัตถุประสงค์รอง 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดเชื้อ HIV 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดเชื้อ HIV 3) เพื่อศึกษาทัศนคติ แรงจูงใจ และความปรารถนาที่จะเข้าร่วมทดสอบวัคซีนป้องกันโรคเอดส์ระยะที่สาม และ 4) เพื่อติดตามและศึกษาผลกระทบของการติดเชื้อต่อภาวะสุขภาพ และภาวะทางสังคมในผู้ติดเชื้อรายใหม่

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงสังเกตแบบติดตามไปข้างหน้า (Prospective cohort study) โดยจะทำการติดตามอาสาสมัครที่ยังไม่ติดเชื้อ HIV ไปเป็นระยะเวลา 5 ปี ประชากรทั้งเพศชายและหญิง อายุระหว่าง 15 - 44 ปี ที่ยังไม่ติดเชื้อ HIV ณ วันที่เริ่มต้นทำการศึกษาร่วมการศึกษากับความยินดี และยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรหรือลายพิมพ์นิ้วมือด้วยความสมัครใจโดยตัวอาสาสมัครเอง หรืออาสาสมัครร่วมกับผู้ปกครอง หรืออาสาสมัครร่วมกับผู้อุปการะโดยชอบด้วยกฎหมาย สามารถอ่าน และเขียนภาษาไทยได้ มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ทำการศึกษาศึกษา 4 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ อุบลราชธานี นครสวรรค์ และนครศรีธรรมราช และคาดว่าจะไม่มีการอพยพย้ายถิ่นออกจากพื้นที่ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ที่ทำการศึกษาศึกษา จังหวัดละ 500 คน จะถูกคัดเลือกเข้าร่วมการศึกษาศึกษา

ประชากรที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ทุกคนที่สมัครใจเข้าร่วมการศึกษาศึกษา จะได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ มีโอกาสสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ จนกระทั่งผู้สนใจเข้าใจประเด็นต่าง ๆ เป็นอย่างดี ตลอดจนใช้เวลาผู้สนใจในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ก่อนที่จะลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในใบยินยอมด้วยความสมัครใจ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการใด ๆ ต่อไป

หลังจากที่อาสาสมัครได้ให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการแล้ว โครงการจะดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมทางเพศ ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด ข้อมูลด้านความรู้-ทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ และข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีนโรคเอดส์โดยอาศัยแบบสอบถาม และจะดำเนินการตรวจเลือดเพื่อหาร่องรอยการติดเชื้อ HIV และนัดหมายให้อาสาสมัครมารับฟังผลเลือด รับบริการให้คำปรึกษาหลังการเจาะเลือด และให้ข้อมูลในครั้งต่อไป

โครงการวิจัยเริ่มทำการศึกษาศึกษาประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547 และทำการติดตามอาสาสมัครทุก 6 เดือนมารับการตรวจเลือดและตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ด้วยตนเอง ในปีแรก เริ่มทำการศึกษาศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ และอุบลราชธานี ส่วนปีที่สองได้เพิ่มจังหวัดนครสวรรค์ และปีที่สามเพิ่มจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้นเป็น 4 จังหวัด

ข้อมูลที่ได้ดำเนินการจัดเก็บ จะถูกบันทึกในรูปแบบรหัสลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ชุดโปรแกรมที่จัดทำโดยส่วนกลาง โดยเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลประจำจังหวัด ข้อมูลจะได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยเจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลจากส่วนกลาง การส่งต่อข้อมูลมายังศูนย์ข้อมูลกลาง จะดำเนินการส่งต่อข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์มายังส่วนกลาง เพื่อทำการประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาศึกษาต่อไป

อนึ่ง โครงการนี้ได้ผ่านการพิจารณา และอนุมัติให้ดำเนินการได้โดยคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคน กระทรวงสาธารณสุข

ผลการดำเนินงาน

ได้มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. จัดประชุมคณะทำงาน คณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้อง

การประชุมในช่วงแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงโครงการ หน้าที่และความรับผิดชอบ การเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย การบริหารจัดการด้านการเงินและทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งกำหนดการทำงานช่วงต่าง ๆ ส่วนการประชุมในครั้งต่อไป เป็นเรื่องความคืบหน้าของผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมถึงปัญหาและการแก้ไข

2. ศึกษาแบบข้อมูล ระบบห้องปฏิบัติการ ระบบการให้คำปรึกษา ที่มีอยู่ปัจจุบันและพัฒนาให้ได้มาตรฐาน

โดยการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาในแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดมาตรฐานร่วมกัน แล้วนำไปใช้ในทุกพื้นที่

3. พัฒนาโครงร่างการวิจัย และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อส่งให้คณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคนของกระทรวงสาธารณสุขพิจารณา

ได้จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญทางด้านระบาดวิทยา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านโรคเอดส์ และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำการศึกษาแบบ cohort ร่วมกับคณะทำงาน เพื่อจัดทำโครงร่างการวิจัยเบื้องต้น หลังจากนั้นจึงพัฒนาต่อมาเป็นโครงร่างการวิจัยฉบับสมบูรณ์ รวมทั้งแบบสอบถามสำหรับอาสาสมัครทั่วไป และอาสาสมัครที่ติดเชื้อ HIV จนกระทั่งส่งให้คณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคนของกระทรวงสาธารณสุขพิจารณา

4. ประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาสาสมัครเป้าหมาย

จังหวัดเชียงใหม่ เลือกลุ่มอาสาสมัครเป้าหมาย คือ คนขับรถสี่ล้อรับจ้าง ส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เลือกลุ่มอาสาสมัครเป้าหมาย คือ นักเรียนอาชีวศึกษา หน่วยงานโครงการในระดับจังหวัดได้ทำการประสานกับแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย เพื่อชี้แจงความเป็นมา ความสำคัญของโครงการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานโครงการ เพื่อทำความเข้าใจกับแกนนำ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับประชากรโดยตรง และเพื่อรับฟังข้อคิดเห็น และคำวิพากษ์วิจารณ์จากแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงทำการชี้แจงและประชาสัมพันธ์โครงการกับประชากรเป้าหมายโดยตรง

5. จัดประชุมมาตรฐานและขั้นตอนการดำเนินงานในระดับพื้นที่

เมื่อโครงการได้รับการวิจัยผ่านการพิจารณา จากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคนของกระทรวงสาธารณสุข และอนุมัติให้เริ่มดำเนินการศึกษาได้แล้ว จึงดำเนินการจัดอบรมเจ้าหน้าที่โครงการซึ่งจะเป็นผู้ทำหน้าที่เก็บข้อมูลและคำปรึกษา ให้มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานเก็บข้อมูล และให้คำปรึกษาแก่อาสาสมัคร ตามมาตรฐานการดำเนินงานที่โครงการกำหนด และตามมาตรฐานด้านจริยธรรมสากล

6. รับสมัครผู้สนใจเข้าร่วมการศึกษา และทำการคัดกรอง จัดเก็บข้อมูลอาสาสมัคร

เมื่อโครงการเปิดรับอาสาสมัคร และทำการจัดเก็บข้อมูล โครงการได้เชิญชวนให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายเข้าเป็นอาสาสมัครโครงการด้วยความยินยอมและสมัครใจ ผู้ทำการศึกษาทำการชี้แจงรายละเอียดของโครงการอย่างละเอียดอีกครั้ง และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ จนกระทั่งผู้สนใจเข้าใจประเด็นต่าง ๆ เป็นอย่างดี ตลอดจนให้เวลาผู้สนใจในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ก่อนที่จะลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในใบยินยอมด้วยความสมัครใจ ก่อนให้อาสาสมัครตัดสินใจ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการใด ๆ ต่อไป

เมื่ออาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการและได้ลงนามในใบยินยอมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โครงการจะดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานของอาสาสมัคร ซึ่งได้แก่ ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร ข้อมูลพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ความรู้เกี่ยวกับการติดเชื้อ HIV และ ทักษะคิด แรงจูงใจ และความปรารถนาที่จะเข้าร่วมทดสอบวัคซีนป้องกันโรคเอดส์ และให้คำปรึกษาก่อนการเจาะเลือด โดยผู้ให้คำปรึกษาที่ผ่านการอบรมมาอย่างดี หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำการเจาะเลือดอาสาสมัครประมาณ 10 ซีซี เพื่อตรวจหาร่องรอยการติดเชื้อ HIV และเพื่อการอ้างอิง และทำการนัดหมายให้อาสาสมัครมารับการบริการให้คำปรึกษาหลังการเจาะเลือด พร้อมทั้งแจ้งผลการตรวจเลือดในวันนัดหมายครั้งต่อไป

วิจารณ์

สิ่งสำคัญของการทำการศึกษาระยะยาวแบบ Cohort คือ การเตรียมความพร้อมตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งในด้านโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างการวิจัย การเงิน บุคลากร ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาทั้งหลายที่จะทำให้การดำเนินงานหยุดชะงัก

การเตรียมโครงสร้างของพื้นที่ให้พร้อมต่อการดำเนินโครงการระยะยาวนั้น ยังเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงมาก ปัจจุบันพบว่า จังหวัดต่าง ๆ ยังไม่มีประสบการณ์เพียงพอในการทำศึกษาดูตามไปข้างหน้าระยะยาว ทำให้ใช้เวลาในการเตรียมพื้นที่มากพอสมควร ดังนั้นก่อนที่จะเริ่มโครงการ จะต้องมีการศึกษาความพร้อมทางด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้างขององค์กร ศักยภาพของห้องปฏิบัติการ กลุ่มประชากรเป้าหมาย ฯลฯ เพื่อเลือกกว่าพื้นที่ใดหรือจังหวัดใด มีความเหมาะสมและพร้อมที่จะทำการเก็บข้อมูลได้

ปัจจัยด้านการเงิน เป็นเรื่องหนึ่งที่จะบอกว่าการศึกษานั้น จะไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การศึกษาครั้งนี้ได้รับเงินสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากเงินงบประมาณ ซึ่งเป็นการอนุมัติวงเงินปีต่อปี และไม่มีที่ยืนยันแน่นอนว่าโครงการจะได้รับการสนับสนุนในปีงบประมาณต่อไปหรือไม่ หรือจะได้รับการสนับสนุนมากน้อยเพียงใด ลักษณะวิธีงบประมาณเช่นนี้มีผลต่อการวางแผนและการดำเนินงานโครงการเป็นอย่างมาก ดังนั้น สำหรับการศึกษาระยะยาวรัฐควรพิจารณาหาแนวทางหรือวิธีงบประมาณที่เหมาะสมกับลักษณะการศึกษา

สิ่งสำคัญในการเตรียมกลุ่มอาสาสมัคร คือ การทำความเข้าใจกับอาสาสมัครในทุก ๆ ด้านของการศึกษา โดยเฉพาะการรักษาความลับของอาสาสมัคร การเตรียมความพร้อมของอาสาสมัครแต่ละกลุ่มเป้าหมาย อาจจะต้องใช้วิธี

การแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับการประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัคร และวิธีการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาที่ต้องเก็บข้อมูลหลายพื้นที่ หรือมีคณะทำงานที่เกี่ยวข้องหลายชุด จำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรฐานการทำงานต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตรงกัน ก่อนที่จะเริ่มทำการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาที่มีการตรวจทางห้องปฏิบัติการในพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง หากไม่กำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ให้ตรงกัน เช่น วิธีการตรวจ น้ำยาที่ใช้ ระยะเวลาที่ตรวจ อาจทำให้ผลการตรวจที่ได้ในแต่ละแห่ง ไม่สามารถนำมารวมกันได้ หรือไม่สามารณำผลที่ได้ไปอ้างอิงกับกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ ได้

การจัดอบรมทบทวนความรู้เรื่องการให้คำปรึกษาต่อเนื่อง สำหรับการตรวจเลือดเพื่อหาร่องรอยการติดเชื้อ HIV ให้เจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากการบอกผลการตรวจเลือดต้องอาศัยผู้ที่ผ่านการอบรมเป็นอย่างดี ไมเช่นนั้นอาสาสมัครที่ทราบว่าตนเองมีผลการตรวจเลือดพบร่องรอยการติดเชื้อ HIV ในระหว่างการศึกษ อาจจะไม่มาตามนัดครั้งต่อ ๆ ไป ทำให้ขาดข้อมูลทางด้านสุขภาพและสังคมหลังการติดเชื้อ HIV และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

ถึงแม้ว่าเกณฑ์การคัดกรองอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการจะระบุไว้ว่า อาสาสมัครจะต้องไม่พบร่องรอยการติดเชื้อ HIV ณ วันคัดกรองอาสาสมัคร แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ทำการศึกษาไม่สามารถที่จะตัดบุคคลกลุ่มนี้ออกจากการเป็นอาสาสมัครได้ เนื่องจากจะทำให้เกิดความแตกต่างขึ้นระหว่างกลุ่มที่มีผลการตรวจเลือดบวกและลบ และอาจเป็นการทำให้สถานะของการติดเชื้อของอาสาสมัครถูกเปิดเผย ดังนั้น โครงการจึงจะทำการติดตามกลุ่มประชากรกลุ่มนี้ต่อไปจนกระทั่งสิ้นสุดการศึกษาเหมือนกับอาสาสมัครที่ไม่ติดเชื้อ และด้วยเหตุผลเดียวกัน อาสาสมัครที่ติดเชื้อก็จะได้รับการติดตามไปจนสิ้นสุดโครงการเช่นกัน

มีหลายวิธีในการเก็บข้อมูลอาสาสมัคร อาจจะเป็นการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถามโดยมีผู้ทำการศึกษาอ่านและให้อาสาสมัครตอบ หรือการให้อาสาสมัครตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง การตอบแบบสอบถามก็สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การตอบโดยการทำเครื่องหมาย หรือเขียนลงบนกระดาษคำถามที่จัดทำขึ้นมา หรือการกรอกผ่านโปรแกรมบนเครื่องคอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ การพิจารณาว่าวิธีใดเหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะของอาสาสมัครกลุ่มเป้าหมาย ความสะดวกของการบริหารจัดการข้อมูล งบประมาณ ในการศึกษารุ่นนี้ ทำการเก็บข้อมูลโดยให้อาสาสมัครตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ด้วยการเขียนหรือทำเครื่องหมายลงบนกระดาษคำถามที่จัดทำขึ้นมา การเขียนคำถามที่ง่ายต่อการเข้าใจ และให้คำชี้แจงก่อนการตอบแบบสอบถามจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพื่อลดความสับสนและช่วยให้ข้อมูลที่ได้ออกมาถูกต้องมากขึ้น ก่อนที่จะเริ่มเก็บข้อมูลกับอาสาสมัครจริง ควรจะต้องมีการทดสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานี้กับอาสาสมัครตัวอย่าง เพื่อพัฒนาให้เหมาะสม

การรักษาความลับของอาสาสมัครเป็นสิ่งสำคัญมาก ผู้ทำการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับอาสาสมัครว่า ข้อมูลของอาสาสมัครแต่ละคนจะ ไม่มีการเผยแพร่ไปสู่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม วิธีการป้องกันต่าง ๆ จะต้องระบุไว้ทั้งในโครงร่างการวิจัย เอกสารแนะนำโครงการสำหรับอาสาสมัคร คู่มือมาตรฐานการดำเนินงาน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

สรุปและข้อเสนอแนะ

การทำการศึกษาแบบติดตามอาสาสมัครไปข้างหน้าระยะยาวไม่ใช่เรื่องยาก หากมีการเตรียมพร้อมให้ดี ตั้งแต่เริ่มต้น รูปแบบการดำเนินงาน การเก็บข้อมูลอาสาสมัคร ขึ้นอยู่กับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่เป้าหมาย ประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญ ถ้าจะทำการศึกษาที่ต้องมีการเจาะเลือด เพื่อตรวจหาร่องรอยการติดเชื้อ HIV นั้น คือ การอบรมหรือทบทวนความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา ก่อนเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลอาสาสมัคร และการรักษาความลับของอาสาสมัคร